

แนวคิดเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภาไทยในรอบทศวรรษ*

Concept on the Acquisition of Thai Senator in the Past Decade

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ มูลศิลป์**

Asst. Prof. Dr. Poom Moolsilpa

บทคัดย่อ

การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ได้กำหนดให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต้องจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้ครอบคลุมเรื่องการให้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่เหมาะสมกับสภาพสังคมของไทยไว้ จึงสมควรได้ทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของไทยโดยผู้เขียนจะคัดเลือกมาเฉพาะบางเหตุการณ์ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งโดยแท้ที่จริงแล้ว หากเราสามารถตอบได้ว่าการมีวุฒิสภานั้นเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ใด จะทำให้การกำหนดขอบอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาชัดเจนขึ้น และนำไปสู่คำตอบว่า กระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมควรเป็นเช่นใด

คำหลัก : รัฐธรรมนูญ สมาชิกวุฒิสภา การได้มา

ABSTRACT

The Constitution of the Kingdom of Thailand (Interim Edition) of B.E. 2557 indicates that the constitution drafting commission shall draw up the draft constitution to comprise the adoption of a democratic government with the King as Head of State which is suitable for the Thai social conditions. Therefore the conception of the acquisition of senators of Thailand should be reconsidered. The author is going to select some events over the last decade. As a matter of fact, as we could retort what the objectives of the adoption of the Senate are, the scope of the

* บทความนี้สรุปจากเนื้อหาบางส่วนของโครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทย” เสนอต่อสถาบันพระปกเกล้า เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2557.

** รองคณบดี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.

authority shall be defined clearer and it would come up with the answer about how the appropriate acquisition of the Senate should be.

Keywords: Constitution, Senator, Acquisition.

บทนำ

เดิมที เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ. 2475 ผู้เปลี่ยนแปลงการปกครองต้องการจัดการปกครองในรูปแบบสภาเดียว แต่เนื่องจากยังมีความขัดข้องในเรื่องความรู้ความชำนาญของผู้ที่จะเป็นผู้แทนราษฎร จึงเป็นที่มาของการจัดให้มีวุฒิสภาเพื่อให้มาเป็นที่ “ที่เลี้ยง” ของสภาผู้แทนราษฎร ดังจะเห็นได้ว่า วุฒิสภาที่ผ่านมานั้นประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญในด้านต่างๆ ทั้งที่เป็นข้าราชการและไม่เป็นข้าราชการ โดยวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญในอดีตมักจะกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการแต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรี ซึ่งเมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญในอดีตของประเทศไทยแล้วพบว่า

1. มีรัฐธรรมนูญอยู่เพียง 9 ฉบับจากรัฐธรรมนูญจำนวน 19 ฉบับที่กำหนดให้มีวุฒิสภา
 2. จากวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญทั้ง 9 ฉบับนั้น มีเพียง 3 ฉบับกำหนดให้มีวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 กำหนดให้เป็นการเลือกตั้งโดยอ้อม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้เลือกตั้งโดยตรงทั้งหมด และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้เป็นการเลือกตั้งโดยตรงเฉพาะแต่สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากจังหวัดทั้ง 77 จังหวัด ส่วนที่เหลือให้มาจากการสรรหา
 3. วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ 9 ฉบับ มีรัฐธรรมนูญจำนวน 7 ฉบับกำหนดอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาไว้ในฐานะเป็นสภากลั่นกรองกฎหมายเท่านั้น ส่วนอีก 2 ฉบับ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ให้วุฒิสภามีอำนาจเป็นสภาตรวจสอบด้วย
 4. วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 มีอำนาจในการเสนอร่างพระราชบัญญัติและขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้ วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 แม้จะไม่มีอำนาจในการขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลแต่มีสิทธิที่จะลงคะแนนไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจรัฐบาล ส่วนวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ก่อนการแก้ไขใน พ.ศ.2535 มีอำนาจขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะได้
- จะเห็นได้ว่าที่มาของวุฒิสภามีความเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่มาจากการแต่งตั้งไปสู่การเลือกตั้ง และแบบผสมในที่สุดโดยวุฒิสภาได้มีอำนาจหน้าที่เพิ่มขึ้นมากมายอันส่งผลให้เกิดคำถามต่อประเด็นต่างๆ อาทิ ความชอบธรรมในการใช้อำนาจของวุฒิสภาที่มาจากการสรรหา มาตราฐานการ